

**Věra Heroldová,
roz. Štovičková**

* 1930

Jako absolventka reálného gymnázia nastoupila v roce 1949 do Československého rozhlasu, kde v letech 1951 až 1970 pracovala jako redaktorka a komentátorka Mezinárodního života.

Od roku 1960 jako dopisovatelka pro africkou oblast a trvale pak v guinejském Conakry. Pro podporu demokratizačního procesu a kritiku postupu normalizátorů byla vypovězena v roce 1970 z Československého rozhlasu. Pracovala pak do roku 1973 v Náprstkově muzeu, avšak z politických důvodů i odtud musela odejít. Byla pak zaměstnána jako pracovnice Ústředních skladů hl. m. Prahy. Po listopadu 1989 se živila jako překladatelka z francouzského jazyka a externě spolupracovala s Českým rozhlasem. Je autorkou několika knih o Africe.

Paní Štovičková, můžete přiblížit, jakým způsobem jste se dostala do rozhlasu? Co byl ten první impulz, že jste si řekla – chtěla bych pracovat v Československém rozhlase?

Moje spolupráce s rozhlasem začala zcela nevinně. V rozhlasové knihovně jsem byla na letní brigádě. S námi děvčaty tam byl jeden redaktor, který měl za úkol nás hlídat. Přirozeně se nudil při našem utírání prachu z polic, takže pro ukrácení chvíle si s námi začal povídat. A o čem jiném než o knížkách, když už jsme seděli v knihovně. Náš hovor vyústil v jeho nabídku, abych si jednu knížku vypůjčila a pokusila se napsat recenzi. To, co jsem napsala, mělo samozřejmě k recenzi daleko. Důvod byl prostý. Neměla jsem dost jasnou představu, co to vlastně recenze je. Ale

vzhledem k tomu, že jsem byla velmi dychtivá čtenářka, mi připadalo poměrně snadné napsat názor. Knížku jsem přečetla, příslušnému redaktorovi jsem text odevzdala a on pravil cosi v tom smyslu, že to není nejhorší, a svěřil mi další knížku. Jako čerstvá maturantka jsem měla čas, a tak jsem na začátku prázdnin pilně pracovala na recenzích, jak jsem tomu vznešeně říkala. Mezitím jsem dělala zkoušky na filozofickou fakultu. Skálopevně jsem byla přesvědčena o tom, že půjdu dále studovat. Ne tak moji rodiče. Ti s tímto mým rozhodnutím z finančních důvodů naprosto nesouhlasili. A v této rozhodující fázi mého života přišla báječná nabídka, jestli nechci vstoupit do služeb Českého rozhlasu. Ono to může vypadat, že jsem byla tak geniální, že si mě nemohl rozhlas nechat ujít. Omyl, bylo to úplně jinak.

V rozhlase na začátku padesátých let působila řada chytrých ba přímo geniálních lidí, které posluchači milovali a kteří měli opravdu lidem co říci. Jenže pro nové vedení rozhlasu měli tito pracovníci jednu nepřekonatelnou vadu. Nejenže nebyli členy komunistické strany, a nehodlali se jimi ani stát, ale navíc se netajili svými názory, které byly v naprostém rozporu s idejemi komunismu. Takže rozhlas se rozhodl těchto lidí se zbavit a na jejich místa přijmout nové, většinou mladé lidi. Lidi, kteří nic nezažili, neznali minulost, neměli představu o budoucnosti a byli okouzleni rozhlasem. Takže kromě mě, tehdejší brigádnice, přišlo do rozhlasu několik mladých mužů z vojny, mladých kluků, kteří také v té chvíli nevěděli, co s načatým večerem.

Ve zpravodajství jsme se sešli jako takový dorost. Nazíráno dnešním kritickým zrakem pěkně nevzdělaní a profesně nedostateční. Tohoto nedostatku si bylo vedení rozhlasu vědomo a našlo báječné řešení, kterým zabilo dvě mouchy jednou ranou. V redakci totiž pracoval starší, velmi moudrý a velmi uctívaný redaktor František Gel, jenž právě patřil k těm, jejichž názory se novému vedení moc nezamlouvaly. Na druhé straně vyhodit tak zasloužilého člověka, který za války působil v čs. vojenských jednotkách na Západě, by bylo hloupé, tak se vedení rozhlasu rozhodlo využít jeho velkých rozhlasových zkušeností. A to byly právě ty dvě mouchy. Soudruzi pověřili Františka Gela, aby se

staral o dorost, a tím mu nezbyl čas na psaní a komentování vnitropolitických událostí. Toto rozhodnutí se myslím ukázalo jako moje největší štěstí v životě, protože bez Františka Gela bych se nikdy sama nedokázala stát takovým nadšencem pro rozhlas. Gel totiž vzal naši výchovu velmi vážně. Od takových hloupostí, jako že zdvořile upozorňoval pány, že v přítomnosti dámy nesedíme na židli, jestliže dáma nemá na čem sedět. Tedy od takovýchto maličkostí, až po ty zásadní kroky. Učil nás, co je to dokumentace, co jsou to encyklopedie, co jsou to naučné slovníky. Ujišťuji vás, že jsem v té době o těchto věcech neměla vůbec tušení. Jako příklad můžu uvést jednu ze svých oblíbených vzpomínek. Dostala jsem zpracovat zprávu z ČTK o tom, že v botanické zahradě rozkvetla viktorie královská. Tak jako vždycky jsem Četku pouze olízla. Terminus technicus olíznout Četku znamenalo, že se převzaly první a poslední řádky a ten prostředek se trochu zdrcnul, aby to nebylo tak dlouhé. To bylo veškeré zprávařské umění té doby. František si můj výtvar přečetl, vzal mě za ruku a řekl: „Půjdeme se podívat do naučného slovníku.“ V dokumentaci vytahal nejrůznější příručky a potom jen pokojně stál a díval se, jak opisují vše, co jsme tam spolu našli. Když jsme se vrátili do redakce, řekl mi: „Teď tu zprávu napiš znova, ale nesmí být delší, než byla ta původní.“ Byla to pro mě velká práce, protože najednou jsem měla tolik vědomostí, že bylo skutečně umění to srazit na těch osm devět řádek. Když jsem to měla hotové, Gel povídá: „To je první krok k tomu, aby byl z tebe vůbec zpravodajský redaktor.“ Františku Gelovi vděčím za to, že mě naučil dělat zprávy. Zprávy v rozhlase jsou základ veškerého počínání. Kdo ve zpravodajství neumí dělat zprávy, tak nikdy nebude dobrým, velkým komentátorem. Protože zprávy jsou základ a grunt všeho. A to nám ten Gel natloukl do hlaviček.

V rozhlase jste začínala v neradostných padesátých letech, v době politických procesů. Jaká byla tehdy atmosféra v rozhlase ze strany vedení a řadových redaktorů? Víím, že jste se řídili rozverným příslovím: „Dočkej času

jako Četka TASSu!“ To už svým způsobem jasně definuje, co se tenkrát čekalo od redaktorů.

Ano, no. Toto úsloví bylo skutečně oblíbené a znamenalo to, že jsme byli poučeni a věděli jsme, že co není v Četce, jako by nebylo. Zprávy byly uvedené tímto způsobem: „Praha (TASS) ČTK...“ Takhle vypadal materiál Četky, který jsme měli za úkol zkrátit do zpráv a zformovat na rozhlasový způsob. Takže nějaké samostatné myšlení se samozřejmě nejen nepěstovalo, ale hlavně netrpělo! Jenomže my jsme byli také nádherně mladí, a kvůli tomu si nás ONI přece vybrali. Měli jsme za sebou válečné dětství, věděli jsme, že Hitler byl špatný a že Sovětský svaz nás osvobodil. Ještě jsme tak trochu vnímali, že západní mocnosti nás zradily. Takže s námi se tehdy dobře manipulovalo, protože naše nevědomí bylo neuvěřitelně velké a tvárné. František Gel se snažil velmi taktně nás vracet v drobnostech do reality, pokud jsme se dali. A protože tehdy ve zpravodajské směně, jak si tak zavzpomínám na jednotlivce, žádní fanatici nebyli, spíše taková nadšená parta, dychtivá naučit se něco dělat, samozřejmě vyniknout a pochopit, co se od nás žádá, pracovali jsme s obrovským nasazením. Ale že bychom pochopili, co se právě v té chvíli v republice děje, tak to nám šlo velmi pomalu. Na to jsme prostě ještě nebyli dost zralí. Gel dělal, co mohl, ale právě jenom co mohl, a on toho moc nemohl. Potíže s námi začaly teprve ve chvíli, kdy od nás chtěli, abychom pracovali vědomě jako agitátoři. Představte si to, že někdo vymyslel takovou idiotskou akci, jako že my mladí redaktoři, tedy rozumějme děti mezi dvaceti a pětadvaceti lety, těch pětadvacet už byla maximální hranice, budeme chodit po domech, zazvoníme u dveří a budeme tomu, kdo nám otevře, vysvětlovat, proč je třeba bojovat za mír. My jsme samozřejmě vůbec nechápali, co se od nás žádá, to za prvé, a za druhé, kdo to zkusil, tak mu okamžitě zavřeli dveře před nosem, protože lidi byli rádi, že mají svatý klid a pokoj alespoň doma.

Vy jste měli oslovené lidi i natáčet, co si myslí?

Ne, my jsme měli pouze agitovat a prokázat tak tím, jak prohlubujeme svou praxi ve styku s lidem. A díky této zkušenosti se nám postupně otevíraly oči, protože my jsme vlastně přicházeli do styku se skutečnou realitou, nikoliv tou četkařskou pseudorealitou. Najednou jsme viděli, že situace je poněkud odlišná od toho, co vysíláme v rozhlasě. Pochopitelně, že s námi všichni vyrazili dveře a slyšeli jsme i jadrnější vyjádření na náš účet. Slyšeli jsme hlas lidu. A to bylo právě naše veliké štěstí, protože jaksi ze sladkého snění a nevědomosti v rozhlasě jsme se najednou setkávali s drsnou realitou.

Obrovská realita byla i rok 1953, kdy zemřel Klement Gottwald, a jak píšete ve své knize, jeho pohřeb byl velká fraška. O tom, prosím, jestli byste mohla pohovořit.

Pohřeb byla obrovská událost. Celé zpravodajství nechalo všechno a připravovalo Gottwaldův pohřeb. Na schůzi se sešla parta těch nejzodpovědnějších činitelů, která dostala z Hradu nebo od ÚV KSČ podrobnou trasu pochodu a vypracovala scénář rozhlasové reportáže pohřbu. Po každých 500 metrech byla určená stanoviště, kde bude stát reportér. Tímhle způsobem byla zabezpečena celá trasa pohřebního průvodu. Jako další bod scénáře se napsaly texty, co ten který reportér na svém stanovišti vidí. To znamená, jak kolem nesou rakev, do detailu vykreslit smutek, zoufalství a nářek lidí, popsat probíhající smuteční atmosféru. Bylo to skutečně fantastický, protože ten pohřeb se konal za x dní, a rozhlas měl už předem vypracovanou do nejmenších podrobností celou reportáž. Mikrofon byl samozřejmě svěřen těm nejzkušenějším, nejzodpovědnějším reportérům, což se nás mládeže, dorostu v žádném případě netýkalo. Ale zkrátka jsme také nezůstali. Byli jsme najati na pomocné práce. Každý z nás měl určené stanoviště, ovšem bez mikrofonu, a polním telefonem upozorňoval reportéřské stanoviště, že se buď průvod blíží, nebo že se průvod zadrhl, nebo, nebo, nebo, vždycky se nějaké to nebo našlo. Na mě vyšla služba u vstupní brány na Hrad, kde jsem stála a čekala a čekala a čekala, až se najednou proti mně

vynořil průvod, já rychle zvedla telefon a řekla jsem: „Už jedou, už projíždějí branou,“ a těmito několika slovy moje služba skončila.

Dozvěděla se o této fabulaci dodatečně veřejnost?

Nevím, ale ve svých pamětech jsem to popsala a mezi přáteli jsem se tím rovněž nikdy netajila. Ale že by to někoho oficiálně zajímalo, tak to ne. Musíte si uvědomit, že celá padesátá léta se nesměly vysílat přímé přenosy. Pouze se předstíralo, že jde o přímý přenos. Ani zprávy se nemohly přímo vysílat, všechno se muselo natáčet.

Do kolikátého roku se tato praxe uplatňovala?

Tyto praktiky se odbouraly teprve kolem roku 1960. Nejprve to začalo tím, že se mohly číst zprávy za přísného dohledu inspektorů. Ti sledovali každé slovo, a pokud by hlasatel začal číst něco jiného, než co měli v textu, vysílání by okamžitě vypnuli a ohlásila by se technická porucha. Praxe byla taková, že jsem přivezla reportáž, sestříhala ji, pak jsem ji přepsala a dala přečíst HSTD – Hlavní správě tiskového dozoru. My jsme jim ale tak neříkali. Mezi redaktory se ale ujal název Glavlit podle ruského způsobu. Už jenom proto, že sovětské způsoby řízení v té době nám byly ve všem vzorem a bezhlavě se kopírovaly. Tak třeba jsme už nebyli zahraniční rubrika, ale přejmenovali jsme se na redakci mezinárodního života. Prostě se všechno překládalo z ruštiny. Ale abych se vrátila ke své pomyslné reportáži. Když se HSTD přesvědčilo, že v reportáži není nic závadného – rozuměj, co by mohlo poškodit stávající režim –, dalo pod ni razítko, čímž ji schválilo a pásek s reportáží mohl jít do vysílání. Tento šílený proces jsme mohli absolvovat jenom my, tedy mládež bez předběžné zkušenosti, protože pro normálně myslícího člověka to bylo čiré bláznovství.

Postupně jste se na kariéerním žebříčku vypracovala, povýšila jste na šéfa směny a po nějaké době jste přešla do zahraniční redakce, kde to již bylo pro vás daleko zajímavější. Ale nastaly i první mírné konflikty s tehdejším vedením. Jak jste ta léta vnímala?

Začínala jsem jako řadový „zprávař“, ale protože jsem byla holka šikovná a praktická a celkem spolehlivá, povýšení mě neminulo. Abyste to správně pochopil. Každý „zprávař“ se později stal šéfem směny, pokud nebyl takový lempl, že se mu to nedalo půjčit do ruky. Z tohoto místa mě vytáhla zahraniční rubrika, pozdější redakce mezinárodního života. Dostala jsem zajímavou nabídku z francouzské a ruské redakce, což byla tehdy velmi legrační kombinace, ve smyslu toho, jak jsem k ní přišla. Abych to vysvětlila. Po osvobození republiky Rudou armádou zněla v Praze všude samozřejmě ruština, která mě velmi zaujala, takže jsem se o tento jazyk začala zajímat. Přitom jsem tehdy netušila, že mě jazyky jako takové uchvátí. V Praze na Václavském náměstí se brzy po osvobození otevřela Sovětská kniha, kde prodávali zjednodušená vydání klasických děl ruské literatury se slovníčkem. Svým způsobem to byl geniální nápad, protože mladý člověk se bojí náročnosti jazyka. Skončilo to tím, že jsem se stala velikým milovníkem ruské literatury. Jednou jsem zažila zvláštní situaci. Seděla jsem na lavičce v parku a pokoušela se číst jednu z těchto knížek, když si vedle mě zakrátko přisedla postarší dáma. Zaujalo ji, že držím v ruce knihu v ruštině a oslovila mě rusky. V té době jsem již docela slušně rusky mluvila. Ji ale nezaujalo to, že kniha je v ruštině, ale že se přes ruštinu učím francouzštinu a nabídla mi pomoc. Na vysvětlenou je potřeba zmínit, že po válce, respektive po roce 1948 nebyla k sehnání učebnice francouzštiny pro český jazyk. Takže já jsem k francouzštině přišla tak, že jsme se scházela s ruskou emigrantkou, která byla potěšena tím, že může aristokratický jazyk uplatnit v emigraci s dívčinou hovořící rusky. A když jsem potom nastoupila do páté třídy gymnázia, francouzštinu jsem již měla částečně osvojenou a zadarmo a pochopila jsem, že jazyky miluji.

Na základě znalosti těchto dvou jazyků jsem se dostala do tehdejší zahraniční rubriky. Ne proto, a to chci zdůraznit, že bych byla hodnocená jako dobrá komentátorka, to jsem v té době rozhodně nebyla, ale že jsem si uměla přečíst jako jedna z mála zahraniční noviny. V té době to znamenalo hodně, zvláště při tehdejší kádrové politice, kdy vzdělaní lidé byli podezřelí. Takže mladý kádr, který byl přesto schopen si přečíst noviny, byl pro vedení rozhlasu velmi zajímavý. Tímto způsobem jsem se dostala do zahraniční rubriky, kde svět byl rozdělený na jazykové oblasti. Zpočátku jsem využívala hlavně ruštinu, a francouzština přicházela postupně, jak šel čas. Do zahraniční rubriky samozřejmě chodil zahraniční tisk, ale byly to pouze deníky komunistických stran západních zemí. Ze Sovětského svazu tam navíc chodil *Ogoňok*. Teprve mnohem, mnohem později jsme si například vybojovali, že jsme mohli odebírat francouzský deník *Le Mond*.

Na první zahraniční misi jste byla vyslána do Polska. Byla to pro vás velká škola života a svým způsobem i šok. Zažila jste tam poznaňské události, dělnické bouře, a dokonce návrat politických vězňů z Vorkuty, což byl koncentrační tábor za polárním kruhem, kde teplota klesala až do minus 60 °C. Polští komunisté se vraceli po desetiletích žaláře zpátky do Polska, do Varšavy. Musela jste zažívat určitě obrovské trauma, jako levicově zaměřená žurnalistka. Zvláště když jste krátce předtím vstoupila do KSČ, a najednou jste byla konfrontována se skutečností, že se komunisté za své názory zavírají. Jak to na vás působilo a jak jste se s tím vyrovnávala?

Vezměme to jednou větou k politickému přesvědčení. Samozřejmě že jsem vstupovala jako všichni mladí lidé té doby do strany s otevřeným srdcem a představou, že to vážně bude tak krásné, jak strana prohlašuje. To znamená, že si budeme rovni a tak dále a podobně. My jsme tomu všichni skutečně věřili. Moje víra byla otřesena, jak už jsem se zmínila prvními kontakty s českou

realitou, ale pořád ještě byla dostatečně silná. Do Polska jsem se dostala opět náhodou. Mě vždycky jakási náhoda přiměla udělat něco, co jsem patrně dělat neměla, ale mělo to tak být. Jednou jsem náhodně bez zaklepání otevřela dveře a uviděla našeho soudruha šéfredaktora Hrabala v situaci s dámou, kterou jsem vidět neměla. Samozřejmě jsem měla dost rozumu, abych to nikde nevykládala. Ale soudruh šéfredaktor přesto neměl klid, a když se naskytla první možná nabídka od polského rozhlasu na výměnu redaktorů, vzpomněl si soudruh Hrabal okamžitě na mě. Bylo na něm vidět, jak se mu výrazně ulevilo, že mě bude mít z krku, neboť jsem pořád byla pro něj potenciální riziko. Takže opět zařadovala šťastná náhoda podobně jako brigáda, která mě přivedla do rozhlasu.

Přijela jsem do Polska a neuměla jsem polsky ani slovo. Polský rozhlas a Československý rozhlas uzavřely dohodu, že já budu žít za plat polského redaktora a on bude žít na můj plat, takže oba dva rozhlasové finančně tuto misi hravě zvládnou. Český rozhlas mi na dobu mé nepřítomnosti plat zvýšil, polský rozhlas mému kolegovi nikoliv. Takže jsem byla nucena tam žít více než skromně. Nijak jsem tím nestrádala, už jenom proto, že jsem dětství prožila ve velmi chudé rodině. Rozmazlená jsem rozhodně nebyla a to způsobilo, že jsem se spřátelila se svými kolegy, kteří měli stejně mizerné platy. Velmi rychle pochopili, že nejsem zámožná cizinka, a bez rozpaků mě přijali mezi sebe. Pokud bych byla dobře situovaná, ale osamělá novinářka, houby bych se dozvěděla. Tím, že jsem žila mezi svými kolegy, brali mě s sebou, když se něco zajímavého dělo. Díky tomu jsem zažila spoustu věcí, o kterých bych se ani nedozvěděla, natož abych se jich osobně zúčastnila. Například mě kolegové vzali na reportážní cestu na území ležící u Baltského moře. Toto území ve své historii několikrát změnilo národnostní složení obyvatelstva. Po válce je museli Němci opět vrátit Polsku. Byla to prostě země, kde lidé nevěděli, jaké jsou vlastně národnosti a v jaké zemi žijí. Natočila jsem o tom báječnou reportáž. Po čase jsem se dozvěděla, že byla otištěna v nejtajnějším materiálu ÚV KSČ, protože o něčem takového se veřejnost vůbec nesměla dozvědět.

Musím přiznat, že poznaňská stávka byl pro mě šok, protože jsem viděla poprvé stávkující dělníky. Poprvé jsem pochopila, že ti lidé to myslí vážně, že to nejsou písmenka v knížce, ale že jsou to živí lidé, kteří pochodují a riskují. Že se to neděje v kapitalismu, ale v socialismu, kde dělnická třída má být tou nositelkou moci a pokroku. Když byl ohlášen návrat vězňů z Vorkuty, tak mně moji milí kolegové říkali: „Poslyš, Věročka, seď doma a nechoď tam, oni ti dají ještě na hubu. Ty jsi z toho Československa.“ Rázně jsem jim odpověděla, že to si nemůžu nechat ujít, a šla jsem s nimi na nádraží. S těmi navrátilivšími lidmi jsem opravdu mluvila. Samozřejmě jsem nikde nedeklarovala, že jsem z Československa, nebyla jsem blázen. Sice jsem mluvila polsky s přízvukem, ale naštěstí ho mylně považovali za krakovský. Po celou dobu, co jsem byla v Polsku, se všichni ke mně chovali velmi dobře. Lidé, se kterými jsem se setkala, mi vždycky říkali: „Jo, jo, paní je Krakovjanka,“ a bylo to dobré.

V Praze mě za mé aktivity nejen nepochválili, ale byla jsem opět pokárána za přílišnou horlivost. V Polsku jsem prožila dva krásné roky. Byla jsem tam šťastná. Samozřejmě jsme se svými kolegy a můžu říct i přáteli debatovali většinou o politice. Neustále mě přesvědčovali o tom, jak socialismus je ve své podstatě špatný. Měli proti mně ale jednu obrovskou výhodu, že nebyli tím socialistickým západem nikdy postižení v plném rozsahu. Neustálá konfrontace s názory mých polských přátel a s událostmi, kterých jsem byla účastna, měly za následek, že jsem čím dál víc zjišťovala, že mé názory jsou založeny na iluzi, víře i četbě stranické literatury a v neposlední řadě v představách, že vše co strana dělá, dobře dělá.

Bylo vás těžké přesvědčit, nebo jste se zuby nehty držela svého přesvědčení?

Samozřejmě jsem bojovala o každý metr, ale neustále jsem musela ustupovat pod tíhou pravdy. Velmi mě změnilo takové věci jako Poznaň a Vorkuta, to pak už nebyly kroky, ale skoky. Když jsem se vrátila z Polska do Prahy, říkala jsem si prokristapána,

jak já to svým pražským kolegům řeknu. Chodila jsem po redakci, tedy po naší rubrice mezi kamarády, a moc jsem se ke svému pobytu v Polsku raději nevyjadřovala a politickým debatám jsem se spíše vyhýbala. Až přišel tehdy kolega Vašek Novotný, vzal mě stranou a říká: „Hele, my vidíme, jak s tím zápasíš. Tak aby ti bylo jasno, to, co ty víš z Polska, tak to my si už myslíme. Tak buď klidná, s námi můžeš mluvit normálně.“ A tímto okamžikem se zrodila jiná zahraniční redakce. Najednou v zahraniční rubrice byli lidé, kteří si věřili, kteří dospěli k určitým solidním názorům, kteří uměli vyhodnotit situaci a věděli, že navzájem neprásknou, lidově řečeno, jeden druhého. Od této chvíle se pomalu stmeloval kolektiv a rodila se budoucí zahraniční redakce rozhlasu, která sehrála v srpnu 1968 roli, na kterou může být oprávněně hrdá.

V roce 1963 přišel do zahraniční redakce nový šéfredaktor Milan Weiner, který vás stmelil. Jak na něho vzpomínáte?

Milan Weiner byla postava, která nemá v naší žurnalistice obdoby. Jeho životní osudy ho nasměrovaly do pozice skutečného solitéra. Přišel do redakce jako nepopsaný list, neboť tehdejší šéfredaktor, Jirka Kmoch, který ho objevil a přijal, nás chvilku nechal, abychom sami poznali, co se v něm skrývá. Pouze řekl: „Nebojte se, vedu vám dobrého šéfa.“ Nic víc nám o něm neprozradil. Postupně jsme se dozvěděli, že prožil židovské mládí, že byl zpravodajem v Číně v době, kdy tam působil jako velvyslanec bratr Rudolfa Slánského. Nakonec když byl Rudolf Slánský popraven, tak Milana Weinerja z Číny odvolali a následně ho zavřeli. Tehdy jako důvod bohatě stačilo pouze to, že měl něco společného s rodinou Slánských. Naštěstí to pro něj dobře dopadlo a z té šlamastiky se velmi rychle dostal. Po propuštění měl ale zákaz pracovat v médiích či v nějakém tiskovém oddělení. A když začalo u nás politické tání, tak ho pro nás, pro rozhlas objevil náš velice rozumný, tolerantní a do budoucna vidící šéfredaktor Jiří Kmoch a postavil Milana Weinerja do čela

redakce. Měl za sebou zkušenosti, které neměl nikdo z nás. Ať už díky vlastnímu talentu či díky svým bohatým zkušenostem, uměl jako málokdo jednat s lidmi. A tenhle člověk začal tu naši redakci sjednocovat. Ne že bychom se názorově lišili, ale byli jsme také pěkná banda solitérů. Milan nás velmi respektoval, ale měl to s námi těžké. Když to jízlivě přeženu, každý z nás chtěl být slavný na vlastní pěst. Naprosto jsme nechápali, že kdybychom spolupracovali dohromady, dosáhli bychom daleko více. Soutěživost typu kdo napíše nedělní komentář – jestli to bude Dienstbier, nebo Weiner osobně, či snad Šťovíčková? Tak tyhle tahanice pod jeho vedením přestaly. Postupně nás učil, že když potáhneme za jeden provaz, získáme i v individuální rovině daleko větší uznání. A tím vlastně šel vstříc době, která přicházela, vstříc Pražskému jaru.

Milan Weiner byl nevyčerpatelná studnice nápadů. Například si vymyslel pořad *Dvacet dva*. Byla to relace, která si zaslouží čestné místo v historii rozhlasu. Do této doby zprávy o 22. hodině nikdo nikdy neposlouchal. A nebylo divu. Zprávy nepřinesly pro posluchače nic nového. Pouze se vykuchaly zprávy z 19. hodiny, jinými slovy se upravily, nacpaly do desek a přečetly. Výsledek byl, že žádný posluchač se neobtěžoval zapnout přijímač, protože věděl, že jednak nic nového se nedozví, a hlavně od sedmi do deseti se nic nového nestane. Takže když Weiner viděl tuhle zbytečnou relaci, požádal, aby byla přidělena naší rubrice. Vedení mu ji s radostí přenechalo, protože co s blbou relací, kterou nikdo neposlouchá. A Weiner zavedl redakční „Dvaadvacítku“. Člověk, který ji dostal na starost, nastupoval už ve čtyři odpoledne. Měl dost času si přečíst a důkladně se seznámit se všemi materiály, které přišly během dne, a zároveň zformovat své názory na dané události. Začali jsme tomu říkat komentované zpravodajství a bylo to první komentované zpravodajství v rozhlase. A je neuvěřitelné, jak rychle si tento typ pořadu u lidí získal na oblíbenosti. Myslím, že to bylo v roce 1962 nebo 1963.

Od lidí jsme dostávali spousty dopisů. Kdybych je neviděla na vlastní oči, považovala bych to za propagandu. Jeden posluchač dokonce napsal: „Odešli jsme s manželkou před koncem z kina,

abychom nepropásli zprávy.“ Byly to sice ty samé zprávy jako v sedm večer, jenomže nazírané z jiného úhlu a uvedené do vzájemné souvislosti. Vysílal se obraz dne, tak jak ho viděl autor té relace.

Cenzura určitě fungovala, takže jste to stejně museli předkládat někomu ke schválení.

To víte, že ano. Ale cenzuře to už bylo tehdy putna.

V roce 1960 jste odjela do Afriky. První váš pobyt byl tuším v Egyptě, ale po tom již nastala vaše slavná anabáze, kdy jste navštívila nejenom centrální Afriku, ale Izrael, Palestinu, Madagaskar. Dokonce jste unikla o vlásek zatčení v Kongu, ze strany nejkrvavějšího diktátora Afriky Moise Tshombeho, který vás považoval za špionku. O tomto období kdybyste mohla pohovořit.

Po pobytu v Polsku jsem byla několikrát zkusmo vyslána na Západ – na volby do Francie a na nějaký kongres do Belgie. Z mé strany to bylo takové přičichnutí ke světu. Samozřejmě mi pomohlo, že jsem byla jazykově slušně vybavená. V té době do redakce už chodily i pořádné noviny a v *Le Mondu* se stále více objevovaly články o Africe. Což mě pochopitelně velmi zaujalo, už jenom proto, že mojí soukromou zálibou bylo chodit po antikvariátech a sbírat knížky starých cestovatelů, co navštívili Afriku. Takže já jsem měla o Africe představu zformovanou českými a anglickými cestovateli z minulého a předminulého století. Dosti romantickou představu. Asi takovou, že táhnete pralesem a potkáte slona. Mezitím se v *Le Mondu* se objevovaly stále nové a nové denní události, točící se tehdy především kolem Guineje a částečně i kolem Ghany. Do Egypta jsem se skutečně dostala šťastnou náhodou na krátký pobyt. Nevím už přesně, jaký byl důvod. Ale najednou jsem viděla, že je to naprosto jiný svět. Svět, do kterého bych chtěla proniknout.